

Bekend en Onbekend 4

Eerste druk, september 2012
© 2012 Marjan Schuddeboom

ISBN: 978-90-484-2556-3
NUR: 321

Uitgever: Free Musketeers, Zoetermeer
www.freemusketeers.nl

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de directe of indirecte gevolgen hiervan.

Niets uit deze uitgave mag zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever worden openbaar gemaakt of verveelvoudigd, waaronder begrepen het reproduceren door middel van druk, offset, fotokopie of microfilm of in enige digitale, elektronische, optische of andere vorm of (en dit geldt zonodig in aanvulling op het auteursrecht) het reproduceren (i) ten behoeve van een onderneming, organisatie of instelling of (ii) voor eigen oefening, studie of gebruik welk(e) niet strikt privé van aard is.

BEKEND EN ONBEKEND IV

*Een aantal biografieën van bekende
en onbekende auteurs van jeugdboeken*

MARJAN SCHUDDEBOOM

Dit boek is opgedragen aan mijn kleinkinderen

Marit, Timon, Falco en Michiel.

Inhoudsopgave

Voorwoord	9
Louisa May Alcott en haar familieleden	10
Hilda Bongertman (1913-2004)	19
Hans Dominik, de man die niet van vrouwen hield (1872-1945)	27
Truus Eijgenhuijsen (1900-1979)	32
Jacob Faber (1905-1985)	39
Jan Faber (1870- 1952)	44
Fenna Feenstra (1892-1983)	49
Ruurd Feenstra (1904-1973)	60
Jan of Jacob Feitsma (1895-1942)	66
Sini Greup-Roldanus (1893-1984)	73
Jacobus Grosman (1907-1970)	81
Sanne van Havelte (1889-1968)	88
Martine Letterie (1958)	97
Hector Malot (1830-1907)	106
Johannes Willem Ooms (1914-1974)	114
Gerrit Theodoor Rotman (1893-1944)	124
P.A. de Rover (1903-1970)	130
Theo Thijssen (1879-1943)	140
Jo Ufkes (1889-1969) en haar nicht (1922)	150
Joke Elsacker-Ufkes (1922)	154
Phé Wijnbeek (1909-2001)	157
Het verzamelen en verweken van gegevens over jeugdboekenauteurs	165
Slotwoord	174

Voorwoord

Toen in 2010 deel III van ‘Bekend en Onbekend’ verscheen, schreef ik in het voorwoord dat het wel mijn laatste boek zou zijn, met de restrictie ‘Zeg nooit, nooit’.

Al binnen een jaar na het verschijnen kreeg ik van diverse kanten de vraag: ‘En wanneer komt deel IV?’ Of ‘kun je niet iets opzoeken over die of die schrijver?’

Dus besloot ik zachtjes aan maar weer te beginnen met verzamelen van feiten over auteurs van jeugdboeken, waarover vaak weinig of niets bekend is en dat was soms een hele klus!

Toch hebben volslagen vergeten schrijvers als Jan Feitsma, de Fries Jacob Faber en Hilda Bongertman een plaats gekregen in dit werk.

Bekende auteurs als Martine Letterie, Sanne van Havelte, Fenna Feenstra en Hector Malot kwamen ook aan de beurt.

Met medewerking van vele archiefmedewerkers van het Centrale Bureau voor Genealogie, het Letterkundig Museum, de diverse Universiteitsbibliotheken kwam er toch wel het een en ander te voorschijn. Ook familieleden van de schrijvers groeven in hun geheugen en konden inlichtingen geven.

Hiervoor mijn hartelijke dank!

Ook veel dank aan Iet Jager-Magé, die het soms broodnodige, correctiewerk op zich nam.

Marjan Schuddeboom.

Louisa May Alcott en haar familieleden

ccbysa licentie.

Wie kent ze niet de boeken *Onder moeders vleugels*, *Op eigen wieken*, *De kostschool van Meneer Beer* en *De wereld in* van Louisa May Alcott? In de gehele twintigste eeuw en een groot deel van de negentiende werden ze gelezen door tienermeisjes en hun moeders. Misschien dat ook menig manspersoon er van heeft genoten.

Louisa May werd geboren op 29 november 1832 in Germantown, dat nu een deel is van Philadelphia, Pensylvanië, als tweede dochter van Amos Bronson Alcott (1799-1888) en Abigail May Alcott (1799-1877). Na haar werden nog twee meisjes geboren Elizabeth Sewell en Abigail May. De oudste dochter droeg de naam Anna

Vader Amos Bronson was een wat vage figuur die zijn vrouw en vier dochters geen zorgeloos leven kon aanbieden. Omdat hij zeer slecht onderwijs had genoten maar dol was op boeken moest hij zichzelf ontwikkelen, bouwde zijn eigen bibliotheek op en las wat hij maar te pakken kon krijgen. Van 1823 tot 1828 was Amos onderwijzer in Cheshire en Bristol, waar zijn nogal progressieve manier van lesgeven wel de aandacht trok, hij werd zelfs benoemd in een onderwijs vernieuwingscommissie. Ouders waren alleen niet zo gesteld op zijn vernieuwingen en hij verloor beide banen.

Zijn vrouw Abigail, met wie hij in 1830 trouwde en zich in Germantown, Pensylvanië vestigde, had wel uitgebreid, maar nogal informeel onderwijs genoten en in Duxbury geschiedenis, talen en natuurkunde gestudeerd. De oudste dochter Anna werd in 1831 in Germantown geboren en achttien maanden later volgde Louise May. In 1834 besloot

het echtpaar naar Boston, Massachusetts te verhuizen om daar een experimentele school te vestigen en beiden werd lid van de *Transcendental Club*. De Transcendentalisten geloven dat er nog iets bestaat buiten het bewustzijn dat wij niet kunnen zien of beredeneren.

Daar in Boston kwam in 1835 de derde dochter Elizabeth, of Liz ter wereld.

De school was geen succes en na een paar tegenslagen verhuisde de familie Alcott in 1840 naar een huis met 8room2 grond in Concord, Massachusetts om daar een Utopische fruitteeltgemeenschap te stichten. De vierde en laatste dochter Abigail May, roepnaam May, werd hier in 1841 geboren. Na zeven maanden bleek de fruitteeltgemeenschap niet te lukken, moeder en dochters leden ernstig gebrek, want hun voedsel bestond slechts uit brood en appels. Amos verhuisde na deze mislukking met zijn gezin naar een paar gehuurde kamers.

Louisa, die een echte wildebras was, beviel het buitenleven overigens wel. Gelukkig kreeg moeder Abbi een erfenis en er kon in 1845 een huis in Concord worden gekocht.

Louisa May kreeg natuurlijk haar eerste onderwijs van haar vader die er zeer onconventionele ideeën over opvoeding op na hield. Naast hen woonde de auteur Ralph Emerson die een grote bibliotheek bezat, waar Louisa May alles uit mocht lezen dat ze wenste. Ook Henri Thoreau en Nathaniel Hawthorne (de schrijver van het beroemde boek *The Scarlet letter*) droegen bij aan haar onderwijs. De familie Alcott was al heel vroeg, in 1830, betrokken bij de beweging der abolitionisten, die de slavernij wenste af te schaffen. Amos en Abby ijverden daar hun hele leven voor en verborgen in 1847 een ontvluchte slaaf in hun huis in Concord.

Hier in Concord begon Louisa May te schrijven aan *Little women* het boek dat haar twintig jaar later beroemd zou maken en een eind zou maken aan de eeuwig durende financiële zorgen van de familie Alcott. Al op jonge leeftijd had Louisa May in de gaten dat het gezinsinkomen toch wel aangevuld moest worden, aangezien haar vader, die in het hele land lezingen hield, het zout in de pap niet verdiende en haar moeder Abigail het niet alleen klaar speelde. Tussen 1850 en

1852 runde deze Abby een bureau om jonge meisjes aan een baan in een huishouding te vinden. Na 1852 kon zij daarmee ophouden, want auteur Nathaniel Hawthorne kocht hun huis en de financiële zorgen waren weer voor een poosje van de baan. Ook moeder Abby's vader en broer moesten vaak geldelijk bijspringen en schulden waren altijd de trouwe metgezellen van de Alcotts.

Dan treft de familie Alcott een groot verdriet, derde dochter Liz sterft.

Op het literaire pad zette Louisa haar eerste stappen toen ze zeven jaar was door het bijhouden van een dagboek, toen ze vijftien was kreeg ze van Emerson *Goethe's Correspondence with a child*, dat grote indruk op haar maakte. Ook de Engelse schrijfsters de gezusters Brontë, speciaal Charlotte, inspireerden haar.

Louisa verdiende haar eerste salaris en bijdrage aan het gezinsinkomen als huishoudelijke hulp en beschreef in 1873 haar ongelukkige belevenissen als dienstbode in *A story of experience*. In dit werk toonde ze haar sterke karakter en een voorstander van 'gelijkheid van mannen en vrouwen' en 'voorzien in eigen onderhoud voor vrouwen'. Van sociale hervormingen was zij een vurig aanhangster en daarom tekende zij later haar brieven met de zin: '*Yours for reform of all kinds*'. Door de idealistische ideeën van haar ouders gesteund, kwam zij in opstand tegen het traditionele keurslijf van de negentiende eeuw, maar tegelijk ging zij toch gebukt onder de vele eisen die door haar vader aan haar werden gesteld.

Inmiddels was zij begonnen te schrijven en vanaf 1860 verschenen haar verhalen in *The Atlantic Monthly*. Daarnaast begon Louisa met een soort dubbelleven als auteur en dienstbode en publiceerde onder de naam A.M. Barnard een aantal thrillers en detective verhalen. De royalty's voor deze verhalen waren een zeer welkome aanvulling op het gezinsbudget, want kolen- en schoenmakersrekeningen konden ermee worden voldaan.

Louisa was een vurig abolitionist en wenste iets te doen voor de soldaten die in de Amerikaanse Burgeroorlog (1861-1865) stredden voor de afschaffing van de slavernij en ging van 1862 tot 1863 als verpleegster werken in het Union Hospitaal in Georgetown.